

Suçta itilmiş ergenlerde ebeveyn tutumu ve çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi

The determination of parent attitude and childhood trauma in adolescent pushed into crime

Nalan Gördeles Beşer¹, Leyla Baysan Arabacı², Gülçin Uzunoğlu³, Öznur Bilaç⁴, Erol Ozan⁵

¹Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Zübeyde Hanım Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Psikiyatri Hemşireliği AD, Niğde Türkiye <https://orcid.org/0000-0001-6054-0437>

²Doç.Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği AD, İzmir Türkiye <https://orcid.org/0000-0002-0314-6350>

³Hem., Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi AD, Manisa Türkiye <https://orcid.org/0000-0001-5948-5223>

⁴Uzm.Dr., Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi AD, Manisa Türkiye <https://orcid.org/0000-0001-8369-6215>

⁵Doç.Dr., Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD, Manisa Türkiye <https://orcid.org/0000-0001-5860-2803>

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, adli değerlendirme amacıyla çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine gelen suçta sürüklenen ergenlerde ebeveyn tutumu ve çocukluk çağı travmalarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı kesitsel tipteki bu çalışmanın örneklemini; çocuk ve ergen psikiyatri polikliniğine ebeveyni ile gelen, suçta itilmiş, 13-18 yaş arası 45 ergen oluşturmuştur. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney-U, Kruskal Wallis Varyans analizi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmaya katılan ergenlerin %84.4'ü 15-17 yaş grubunda olup, %60.0'ı erkek ve %57.8'i okula devam edememektedir. Ergenlerin travma ölçeği puan ortalaması 54.42±7.53 (orta) olarak bulunmuştur. Okula devam edemeyenlerin, babası ile iletişimini kötü olarak değerlendirenlerin cinsel istismar, aileleri ile birlikte yaşayanların fiziksel istismar, ilköğretim mezunu olanların fiziksel ihmal, babası ilgisiz kayıtsız bir tutum sergileyenlerin duygusal istismar, annesi dengesiz ve tutarsız tutum sergileyenler ile üç ve daha fazla kardeşe sahip olanların ise duygusal ihmal puan ortancalarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur (p<0.05). **Sonuç:** Suçta sürüklenen ergenler orta düzeyde çocukluk çağı travması deneyimlemiştir. Baskıcı-ilgisiz ebeveyn tutumu, okula devam edememe, baba ile iletişimin kötü olması, kalabalık ailede olma, çocuklukta itibaren psikiyatrik tanıya sahip olma durumları çocukluk çağı ruhsal travmalarının yordayıcısıdır.

Anahtar Sözcükler: Suçta sürüklenme, ruh sağlığı, ebeveyn tutumu, çocukluk çağı travmaları

(Klinik Psikiyatri 2019;22:219-227)

DOI: 10.5505/kpd.2019.94834

SUMMARY

Objective: This study was conducted to determine parent attitude and childhood traumas of adolescents pushed into crime who came to the policlinic of child and adolescent psychiatry for judicial evaluation. **Method:** Of this descriptive cross-sectional study sample was included 45 adolescents aged between 13 and 18 years, came with their parents to the psychiatric outpatient clinic of child, pushed into crime. Data were collected with Introductory Information Form, Childhood Trauma Questionnaire, Parents Attitude Research Instrument Scale. To evaluation of the data, descriptive statistics, Mann-Whitney-U, Kruskal Wallis Variance analysis and Pearson correlation analysis were used. **Results:**84.4 % of adolescent who joined the research were 15-17 age, 60.0% of them were male and 57.8% of them were not able to continue schooling. The mean of trauma questionnaire of adolescent was found 54.42±7.53 (middle). It was found that sexual abuse's median points of adolescent who were unable to continue schooling, had a poor communication with father, and physical abuse's median points of adolescent who lived with their family, and physical neglect's median points of adolescent who graduated from primary school, and emotional abuse's median points of adolescent whose father showed irrelevant attitude, and emotional neglects' median points of adolescent who have three or more sisters/brothers, whose mothers showed unbalanced and inconsistent attitude were higher than other's significantly (p<0.05). **Discussion:** Adolescent who pushed into crime experienced middle level childhood trauma. The repressive-irrelevant parental attitude, unable to continue schooling, poor communication with the father, being in the crowded family, having psychiatric diagnosis from childhood are predictors of childhood mental trauma.

Key Words: Pushed to crime, mental health, parental attitude, childhood trauma

GİRİŞ

Suç; Türk Dil Kurumu tarafından “ahlak kurallarına aykırı davranış” (1), Türk Ceza Kanunu’na göre ise; “yasalara aykırı davranış, cürüm” (2) olarak tanımlanmaktadır. Suç, insanlık tarihinde yüzyıllardır toplumların nedenleri üzerinde durdukları ve ona karşı insanları korumak için önlemler aldıkları toplumsal bir sorundur. Suçun nedenleri incelendiğinde kalıtsal etkenlerin, psikiyatrik sorunların, beden kusurlarının, daha da önemlisi olumsuz çevre koşullarının, olumsuz ebeveyn tutumlarının, aile içinde yaşanan olumsuzlukların suça yatkınlığı artırdığı bilinmektedir (3,4,5,6). Söz konusu bu olumsuz koşullar büyüme ve gelişimi devam eden, kimlik kazanmaya ve topluma uyum sağlamaya çalışan, duygusal ve ruhsal olarak sıkıntılı anlar yaşayan ergenleri çok daha fazla etkilemektedir. Diğer taraftan; çocukluk çağında yaşanan stresli yaşantılar, erken çocukluk dönemi travmaları, ergenin ruhsal ve sosyal olarak sorun yaşamasına neden olmaktadır. Çünkü ergen, erken travma yaşantısı ile ilişkili olarak tekrar tekrar duygusal tepkiler yaşayabilmektedir. Bu yaşantılar onlarda dürtüsel davranışlar oluşmasına, benlik algılarının bozulmasına ve sonuç olarak da serbest ve kontrolsüz hareket örüntüleri yani suç davranışları geliştirmelerine neden olabilmektedir (7,8,9,10,11). Bu alanda yapılan çalışmalar da bu görüşü destekler niteliktedir. Pelcovitz ve arkadaşları (2000) davranış bozukluklarının nedenlerini belirlemek için yaptıkları çalışmalarında, istismar edilen çocukların %60’ı, kardeşlerinin %40’ında davranış sorunları bulunduğunu ifade etmiştir (12). Aksoy ve Ögel (2003)’ün yaptıkları çalışmada, kendine zarar verme davranışının, cinsel istismara, fiziksel istismara ve ihmale maruz kalma ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (13). Afşin ve meslektaşlarının (2018) yaptığı bir çalışmada ise, anne tutumu demokratik ve hoşgörülü olan çocuklarda suça sürüklenme oranı anne tutumu ihmalkâr olanlardan anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur (14). Benzer şekilde Haapasalo ve Pokelo (1999)’un yaptığı çalışmada olumsuz ebeveyn tutumlarına (cezalandırıcı, otoriter, izin verici, ihmalkâr, vs.) maruz kalan çocukların yaşamlarının ilerleyen yıllarında saldırgan ve suç işlemeye meyilli oldukları belirlenmiştir (15). Bu bağlamda; ergenlerin suçlu bireyler olmadığı, suça itildikleri söylenebilir. Bu nedenle, ergenlerde suçu

değerlendirme ve cezalandırma yetişkinlerde olduğu gibi olmamalıdır. Ergenlerde ceza sorumluluğu değerlendirilirken, psikiyatrik bozukluklar, zekâ gerilikleri, 5237 sayılı TCK’nın 31. maddesine göre yaş küçüklüğü ve aynı kanunun 34. maddesinde yer alan geçici nedenler araştırılmalıdır. Ergenlerde “eylemin hukuksal anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneği” konusunda bir karar verilmenden önce, adli psikiyatrik değerlendirme yapılması gerekmektedir (2). Adli psikiyatrik değerlendirme, ergenin işlediği iddia edilen suçun hukuksal anlam ve sonuçlarını algılayabilme, davranışlarını yönlendirebilme yetisini etkileyen beden ve ruh sağlığı ile ilgili sorunları/bozuklukları, erken çocukluk travmalarını tanılamayı, ergenin suça itilmesinde etkin rol oynayan nedenleri saptamayı gerektirmektedir. Bu tespiti yapabilmek, bu faktörlere yönelik önlemlerin zamanında alınmasına ve ergenin topluma kazandırılmasına olanak sağlayacaktır. Bu bilgiler ışığında, ceza sorumluluğu olmayan ve önleme kararı ile psikiyatri hastanelerinde tedavi altına alınan ergenlerin çocukluk travmalarının belirlenmesi, ruhsal bozukluğun yanısıra çocukluk travmalarına yönelik de gerekli tedavi prosedürlerinin geliştirilmesine olanak sunarak, onların sağlıklı ve uyumlu bireyler olarak yeniden topluma katılmalarına katkı sağlayacaktır.

YÖNTEM

Adli değerlendirme amacıyla çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine gelen, suça sürüklenen ergenlerde çocukluk travmalarını belirlemek amacıyla yapılan tanımlayıcı-kesitsel tipte bir araştırmadır. Bir Bölge Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi’nde Nisan 2017 ile Nisan 2018 tarihleri arasında çocuk ve ergen psikiyatri polikliniğine adli olarak değerlendirilmek üzere gelen suça sürüklenen, 13-18 yaş arası 73 ergen araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Ayrıca örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden, ebeveyni ile gelen ve formları tam olarak dolduran 45 ergen araştırma örneklemine alınmıştır. Çalışma verileri, “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği” ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma, etik kurul onayı (Bir üniversitenin Girişimsel Olmayan Etik Kurul’undan 26.04.2017

tarıhli 20.478. 406 sayılı) ve ilgili hastanenin bağı bulunduğu Kamu Hastaneler Birliği ve hastane yönetiminden yazılı izinler alındıktan sonra başlatılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Tanıttıcı Bilgi Formu (TBF): Araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak hazırlanan, ergenin sosyo-demografik özelliklerini, aile özelliklerini ve çevresi ile iletişimini değerlendiren açık ve kapalı uçlu 23 sorudan oluşmaktadır.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ): Bernstein ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçeğin, Türkçe uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Şar ve arkadaşları (2012) tarafından yapılmıştır. Yirmi sekiz maddeden oluşan 5’li Likert tipi ölçekten, çocukluk çağı cinsel, fiziksel, duygusal istismarı ile duygusal ve fiziksel ihmali konu alan beş alt boyut puanı ve bunların birleşiminden oluşan toplam puan elde edilmektedir. Ölçekte total travma puanı 5-125 arasında, alt ölçek puanları ise 5-25 arasında değişmektedir. Yüksek puan daha fazla çocukluk travmasına maruz kalındığı anlamına gelmektedir. Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa değeri Türkçe uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında tüm katılımcılardan oluşan grup için (N=123) 0,93, Guttman yarım test katsayısı ise 0,97 bulunmuştur. Ölçeğin toplam puanının iki hafta ara ile klinik olan ve olmayan katılımcılar üzerinde yapılan test-tekrar test korelasyon katsayısı 0,90 (p<0,001) bulunmuştur (16). Bu örneklem grubu için cronbach alfa güvenilirlik değeri 0.73’tür.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (AHÇYTÖ): Orijinal adı Parental Attitude Research Instrument (PARI) olan AHÇYTÖ, ana-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacıyla Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilmiş ve LeCompte, LeCompte ve Özer (1978) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ana-babalara, çocuk ve gençlere uygulanabilen, 60 maddeden oluşan ve zaman sınırlaması olmayan ölçek, beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, “Aşırı Annelik, Aşırı Kontrol, Müdahalecilik”, “Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma”, “Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme”, “Karı-Koca

Geçimsizliği ve “Baskı-Disiplin”dir. Boyutlardan elde edilen yüksek puanlar, yanıtlayanın o boyutta ifade edilen tutumu desteklediğini göstermektedir. Demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu dışında diğer boyutlardan alınan yüksek puanlar olumsuz ebeveyn tutumuna işaret etmektedir (17).

Çalışmada, TBF ile ÇÇTÖ suça sürüklenen çocuklara ve AHÇYTÖ çocukların ailelerine uygulanmıştır.

İstatistiksel Değerlendirme

Veriler öncelikle aritmetik ortalama, ortanca, standart sapma ve yüzde dağılımı gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılarak değerlendirilmiştir. Daha sonra bağımsız değerşkenler ile ölçek puan ortalamaları, gruplar parametrik varsayımları yerine getirmediği için Mann-Whitney-U ve Kruskal Wallis Varyans Analizi kullanılarak, iki ölçek arasında ilişki ise Pearson Korelasyon testi ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan ergenlerin %84.4’ü 15-17 yaş grubunda olup, %60.0’ı erkektir. Ergenlerin %57.8’i okula devam edemediğini, %53.3’ü ilkökul mezunu olduğunu ve %40.0’ı okul başarısının kötü olduğunu ifade etmiştir. Diğer taraftan ergenlerin %35.6’sı yaşamının büyük kısmını şehirde yaşadığını, %57.8’i gelir düzeyinin kötü olduğunu belirtmişlerdir. Ergenlerin sağlık durumları incelediğinde; %88.9’unun herhangi fiziksel bir hastalığı olmadığı, ebeveynlerinden alınan verilere göre %57.8’inin dikkat eksikliği, davranım bozukluğu gibi tanısı çocuklukta konulan bir mental bozukluğa sahip olduğu saptanmıştır. Ergenlere itham edilen suç davranışları incelendiğinde; %42.2’sinin hırsızlık, %31.0’inin yaralama, %11.1’inin tehdit-kavga, %6.7’sinin cinsel saldırı ve %8.9’unun uyuşturucu madde bulundurma suçu ile itham edildiği saptanmıştır (Tablo 1).

Ergenlerin %64.4’ü annesinin, %48.9’u babasının ilkökul mezunu olduğu bildirilmiştir. Ergenlerin %91.1’i annesinin, %84.4’ü babasının sağ olduğu, %77.8’i annesi ile, %68.9’u babası ile beraber,

Tablo1: Suça İtilmiş Ergenlerin Tanıtıcı Özellikleri

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	%
Yaş		
13-14	7	15,6
15-17	38	84,4
Cinsiyet		
Kadın	18	40,0
Erkek	27	60,0
Ergenin Eğitim Durumu		
Okur-yazar	4	8,9
İlkokul mezunu	24	53,3
Ortaokul mezunu	17	37,8
Ergenin Okula Devam Etme Durumu		
Okula Devam Edenler	19	42,2
Okula Devam Edemeyenler	26	57,8
Ergenin çalışma durumu		
Çalışanlar	1	2,2
Çalışmayanlar	44	97,8
Ergenin okul başarısı		
İyi	10	22,2
Orta	17	37,8
Kötü	18	40,0
Ergenin en uzun yaşadığı yerleşim yeri		
Köy-ilçe	15	33,3
Şehir	16	35,6
Büyükşehir	14	31,1
Ergenin sağlık güvencesi		
SGK (Emekli Sandığı, BAĞKUR, SSK)	30	66,7
Yeşil Kart	15	33,3
Ergenin gelir düzeyi		
Kötü	26	57,8
Orta	17	37,8
İyi	2	4,4
Ergenin kardeş sayısı		
Tek çocuk	4	8,9
Bir kardeşi olan	14	31,1
İki kardeşi olan	15	33,3
Üç ve fazla kardeşi olan	12	26,7
Ergenin fiziksel hastalığı olma durumu		
Herhangi bir fiziksel hastalığı olmayanlar	40	88,9
Diyabet (Şeker hastalığı)	2	4,4
Solunum sistemi hastalıkları (Astım, Bronsit, KOAH gibi)	3	6,6
Ergenin aldığı ruhsal tanı		
Anksiyete bozukluğu	1	2,2
Psikotik bozukluk	3	6,7
Affektif bozukluk	8	17,8
Alkol ve madde kullanım bozukluğu	7	15,6
Tanısı çocuklukta konulan bozukluklar	26	57,8
Ergenin itham edildiği suç		
Hırsızlık	19	42,2
Yaralama	14	31,1
Tehdit-kavga	5	11,1
Cinsel saldırı	3	6,7
Uyuşturucu bulundurma	4	8,9

%15.6'sı ise yetiştirme yurdunda yaşadığı tespit edilmiştir. Yüzde 11.1'i babasının alkol aldığını belirten ergenlerin, %11.1'i annesinin ve %17.8'i babasının bir psikiyatrik tanısı olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 2).

Ergenlerin ailesi ve çevresi ile etkileşimi incelendiğinde; %35.6'sı annesinin aşırı koruyucu, %26.7'si babasının dengesiz, kararsız, tutarsız tutum sergilediğini ifade ederken, %44.4'ü annesiyle, %44.4'ü babasıyla ve %51.1'i öğretmeni ile iletişiminin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir (Tablo 3).

Ergenlerin çocukluk çağı travmaları ölçek puan ortalaması, alt ölçek puan ortalamaları, ortancaları ile ebeveynlerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçek alt boyut puan ortalaması ve ortancaları Tablo 4'te verilmiştir.

Ölçeklerin puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, ÇÇTÖ ile AHÇYTÖ'nin "Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma" alt boyutu arasında negatif yönde; "Baskı-Disiplin" alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 5).

Ergenlerin tanıtıcı özelliklerinin ÇÇTÖ toplam ve alt ölçekler üzerine etkisi incelenmiş ve okula devam edemeyen, babası ile iletişimini kötü olarak değerlendiren ve bir-iki kardeşe sahip olan ergenlerin cinsel istismar; babaları ve aileleri ile birlikte yaşayanların fiziksel istismar ve ilkökul mezunu olanların fiziksel ihmal puan ortancaları anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Babasının ilgisiz-kayıtsız bir tutum sergilediğini belirten, sadece okur-yazar olan ergenlerin duygusal istismar; annesinin dengesiz ve tutarsız tutum sergilediğini belirten, üç veya daha fazla kardeşe sahip olan, psikiyatrik tanısı olan ergenlerin duygusal ihmal puan ortancaları anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, babasının alkol aldığını ve babasının ilgisiz-kayıtsız tutum sergilediğini ifade eden ergenlerin ÇÇTÖ toplam puan ortancaları da anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Ergenlerin suç davranış eğilimleri/biçimleri ile çocukluk çağında yaşadıkları travma biçimleri

Tablo 2: Ergenin Ailesi İle İlgili Tanıtıcı Özellikleri

Tanıtıcı özellikler	Sayı	%
Annenin eğitim durumu		
Okur-yazar	6	13,3
İlkokul	29	64,4
Ortaokul	2	4,4
Lise	5	11,1
Bilinmiyor	3	6,7
Babanın eğitim durumu		
Okur-yazar	6	13,3
İlkokul	22	48,9
Ortaokul	4	8,9
Lise	7	15,6
Bilinmiyor	6	13,3
Annenin yaşama durumu		
Sağ	41	91,1
Ölü	4	8,9
Babanın yaşama durumu		
Sağ	38	84,4
Ölü	7	15,6
Anne ile birlikte yaşama		
Evet	35	77,8
Hayır	10	22,2
Baba ile birlikte yaşama		
Evet	31	68,9
Hayır	14	31,1
Ergenin yaşadığı yer ve birlikte yaşadığı kişiler		
Anne ve baba ile birlikte yaşayanlar	29	64,4
Anne ve baba ve büyük ebeveynler birlikte yaşayanlar	9	20,0
Yetişkinne yurtdında yaşayanlar	7	15,6
Babanın alkol kullanma durumu		
Evet	5	11,1
Hayır	40	88,9
Annenin psikiyatrik tanı alma durumu		
Var	5	11,1
Yok	40	88,9
Babanın psikiyatrik bir tanı alma durumu		
Var	8	17,8
Yok	37	82,2

(istismar ve ihmal durumları) arasındaki ilişkiye bakıldığında; yaralama ile suçlananların cinsel istismar; hırsızlık ile suçlananların fiziksel ve duygusal ihmal; cinsel saldırı ile suçlananların çocukluk çağı travma toplam puan ortancalarının daha yüksek olduğu saptanmış, ancak bu puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Suçta sürüklenen ergenlerin çocukluk çağı travmalarını ve ebeveynlerinin onlara olan tutumlarının değerlendirildiği bu çalışmada; çalışma kapsamına alınan ergenlerin çoğunluğunun erkek olduğu, ergenlerin ilkokulu bitirdikleri ya da okula devam etmedikleri, okul başarılarının ve gelir düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Türkiye

İstatistik Kurumunun 2016 verilerine göre güvenlik birimine 2015 yılında gelen veya getirilen çocukların %66,9'u erkek, %33,1'i ise kız çocuğu olduğu (18), yine suçta sürüklenen çocukların profillerinin değerlendirildiği çalışmalarda da suçta sürüklenen çocukların eğitim ve gelir düzeylerinin düşük olduğu ve daha çok erkeklerin suçta sürüklendiği belirtilmiştir (19,20,21). Bu çalışmada ve benzer yapılan çalışmalarda suçta sürüklenen çocuklarda bu faktörlerin öne çıkmasını bazı sosyolojik teorilerle açıklamak mümkündür. Bu teoriler sosyalleşme sürecinde çocukların ebeveyn ve diğer aile üyelerini taklit ederek öğrendiğini dolayısıyla suçun öğrenildiğini vurgulamaktadır. Buna ilaveten iletişim bozukluğu, şiddet, düşük ekonomik düzey gibi faktörlerin ailede stresöre neden olduğu, bu stresörlerle baş edemeyen ve sosyal ortama yönelerek destek arayan, toplumda yer edinmeye çalışan çocukların suçta yönelebildiği ifade edilmektedir (22). Kültürel olarak erkek çocuklarının kızlara göre daha dışa dönük olarak yetiştirilmesi erkeklerin kızlara göre suçta sürüklenme oranının fazla olmasını açıklayabilir.

Çalışma bulgularına göre, suçta sürüklenen 45 ergenin orta düzeyde çocukluk çağı travmasına maruz kaldığı saptanmıştır. Ölçek alt boyutları ayrı ayrı değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan çocukların orta düzeyde duygusal istismar ve fiziksel ihmal yaşadığı, düşük düzeyde de fiziksel ve cinsel istismar ile duygusal ihmale maruz kaldığı saptanmıştır. Çocukluk çağı travmaları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; Güloğlu ve meslektaşlarının (2016) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada çocukluk travmaları toplam puan ortalaması (40.30 ± 11.95) çalışmamızdaki suçta itilmiş ergenlerin aldığı puan ortalamasından daha düşük bulunmuştur (23). Ülkemizde ve yurt dışında suç ve çocukluk çağı travmasının ilişkisinin incelendiği teorik çalışmalar, çocukluk çağı istismarına, ihmale, cinsel tacize ve şiddete tanık olmak gibi travmatik yaşantıların agresyon ve anti-sosyal davranışların gelişmesine neden olduğunu, özellikle de erkeklerin fiziksel ve cinsel istismara maruz kalması ile suç eylemini gerçekleştirmeleri arasında anlamlı ilişki olduğunu ifade eden araştırmalar bulunmaktadır (24,25,26,27,28).

Ergenlerin ÇÇTÖ puan ortalamaları ile ebeveynlere uygulanan AHÇYTÖ alt boyut puan

Tablo 3: Ergenin yakın çevresiyle etkileşimi ile ilgili bilgiler

Ergenin yakın çevresi ile etkileşimi	Sayı	%
Ergenin annesinin tutumu ile ilgili algısı		
Annesinin <i>ilgisiz-kayıtsız</i> tutum sergilediğini ifade edenler	15	33,3
Annesinin <i>aşırı koruyucu</i> tutum sergilediğini ifade edenler	16	35,6
Annesinin <i>dengesiz, kararsız, tutarsız</i> tutum sergilediğini ifade edenler	12	26,7
Annesinin fazlasıyla <i>serbest</i> tutum s sergilediğini ifade edenler	2	4,4
Ergenin babasının tutumu ile ilgili algısı		
Babasının <i>ilgisiz-kayıtsız</i> tutum sergilediğini ifade edenler	2	4,4
Babasının <i>aşırı koruyucu</i> tutum sergilediğini ifade edenler	4	8,9
Babasının <i>dengesiz, kararsız, tutarsız</i> tutum sergilediğini ifade edenler	12	26,7
Babasının fazlasıyla <i>serbest</i> tutum sergilediğini ifade edenler	5	11,1
Babasının <i>demokratik</i> tutum sergilediğini ifade edenler	12	26,7
Babasının <i>baskıcı, otoriter, katı disiplinli</i> tutum sergilediğini ifade edenler	10	22,2
Ergenin annesi ile iletişimi		
Annesi ile iletişiminin <i>çok iyi</i> olduğunu ifade edenler	6	13,3
Annesi ile iletişiminin <i>iyi</i> olduğunu ifade edenler	15	33,3
Annesi ile iletişiminin <i>orta</i> olduğunu ifade edenler	20	44,4
Annesi ile iletişiminin <i>kötü</i> olduğunu ifade edenler	4	8,9
Ergenin babası ile iletişimi		
Babası ile iletişiminin <i>iyi</i> olduğunu ifade edenler	8	17,8
Babası ile iletişiminin <i>orta</i> olduğunu ifade edenler	20	44,4
Babası ile iletişiminin <i>kötü</i> olduğunu ifade edenler	13	28,9
Babası ile iletişiminin <i>çok kötü</i> olduğunu ifade edenler	4	8,9
Ergenin öğretmeni ile iletişimi		
Öğretmeni ile iletişiminin <i>çok iyi-iyi</i> olduğunu ifade edenler	16	35,5
Öğretmeni ile iletişiminin <i>orta</i> olduğunu ifade edenler	23	51,1
Öğretmeni ile iletişiminin <i>kötü</i> olduğunu ifade edenler	6	13,3

ortalamaları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, AHÇYTÖ'nin Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma alt boyut puan ortalaması arttıkça ÇÇTÖ puan ortalamasının azaldığı; AHÇYTÖ'nin Baskı-Disiplin alt boyut puan ortalaması arttıkça ÇÇTÖ puan ortalamasının da arttığı gözlenmiştir ($p<0.05$). Bu bulguya göre, ebeveyn tarafından baskı ve aşırı disiplin altında yetiştirilen ergenlerin daha çok travma yaşadığı; ebeveynlerin demokratik ve eşitlikçi tutum sergileme eğilimi arttıkça ergenlerin travma yaşama oranının düştüğü söylenebilir. Diğer yandan araştırma sonuçlarına göre; babası ilgisiz kayıtsız bir tutum sergileyen ergenlerin duygusal istismar, annesi dengesiz ve tutarsız tutum sergileyen ergenlerin duygusal ihmal açısından daha fazla travmaya maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç, ebeveynlerinin desteği, ilgisi, sevgisi ve koruması altında büyüyen çocukların travmaya maruz kalma olasılığının da düşük olduğu literatür bilgisi ile uyumludur (5,6,7,8).

Araştırma sonuçlarına göre; okula devam edemeyen, babası ile iletişiminin kötü olduğunu ifade eden ve bir-iki kardeşe sahip olan ergenler daha fazla cinsel istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu alanda yapılan çalışmaların sonuçları, bu çalışma ile uyumludur. Erdener

(2009)'in aktarımına göre Vygotsky'in bilişsel gelişim teorisinde; zihinsel gelişimde kültürel, çevre ve aile içi ilişkilerin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu teoriye göre aile içi ilişkileri iyi olmayan, sevgi ve ilgiden mahrum olan çocukların zihinsel gelişimi dolayısıyla da okul başarıları yaşlılarına göre düşük olmakta, okula devam etmeleri zorlaşmaktadır (29). Yine bulguya benzer şekilde Koçak ve Alpaslan(2015) yaptıkları çalışmada cinsel istismara maruz kalan çocuk/ergenlerin %31'inin okula devam etmedikleri saptanmıştır(30). Bunun sonucunda da ebeveynlerinin, arkadaş ve öğretmenlerinin ilgi ve sevgilerinden yoksun olan çocukların ihtiyaçları olan sevgi-ilgiyi kendilerine ilgi gösteren bireylerle karşılama neden olduğu için cinsel istismar açısından risk altında olduklarını belirten çalışmalar bulunmaktadır (31,32,33).

Okur-yazar olan ancak herhangi bir eğitim düzeyini tamamlamamış olan ergenler daha çok duygusal istismara, çocukluktan itibaren psikiyatrik tanıya sahip olan ve üç ya da daha fazla kardeşe sahip olan ergenler ise daha fazla duygusal ihmale maruz kalmaktadır ($p<0.05$). Ayrıca babası alkol kullanan ergenler daha fazla çocukluk çağı travması yaşamaktadır. Bu bulgular, ergenlerin eğitimlerine

Tablo 4: Ergenlerin Çocuk Çağı Travmaları Ölçeği ve Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Dağılımı

Cocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) Alt Ölçekleri	X ± SS	Ortanca
Fiziksel ihmâl	10.95 ± 2.12	11.00
Fiziksel istismar	8.08 ± 2.30	8.00
Cinsel istismar	6.37 ± 1.95	5.00
Duygusal ihmâl	6.77 ± 3.12	17.00
Duygusal istismar	12.22 ± 2.83	12.00
Travmanın reddi	0.12 ± 0.40	0.00
Travma	54.42 ± 7.53	55.00
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Alt Ölçekleri	X ± SS	Ortanca
Aşırı Annelik, Aşırı Kontrol, Müdahalecilik	51.93±5.53	51.00
Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma	27.86±2.20	28.00
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	38.35±3.33	38.00
Karı-Koca Geçimsizliği	16.24±2.47	16.00
Baskı-Disiplin	46.08±3.8	46.00

devam edemediği ve aile ve yakın çevresinin kendisine destek olmadığı için gelişim düzeyine uygun olmayan beklentilere girerek duygusal istismara maruz kaldıklarını düşündürmektedir. Ayrıca, daha fazla kardeşe sahip olan ergenlerin kalabalık ailede ilgi ve sevginin paylaşılması nedeniyle doyum verici bir ilişki yaşayamadığından dolayı duygusal ihmale ve alkol alan babanın çocuklar ile yeterli ölçüde ilgilenememesine bağlı çocukluk çağı travmasına maruz kaldığı düşünülmektedir. Bu sonuçlara benzer şekilde; yapılan çalışmalar da, aile ilişkileri

bozuldukça, aile içi şiddetin var olduğunu ve buna bağlı çocukluk çağı travma düzeyinin arttığını, başka bir deyişle aile içi şiddete maruz kalmanın ya da tanık olmanın çocuk için başlı başına büyük bir travma olduğunu belirtmektedir (24,25,26).

Ergenlerin sürüklendikleri suç davranış biçimi ile çocukluk travma şekilleri incelendiğinde; yaralama suçu ile adli takipte olan çocukların fiziksel, duygusal ve cinsel istismara; hırsızlık suçu ile adli takipte olan çocukların ise fiziksel ve duygusal

Tablo 5: Çocukluk çağı travmaları ölçeği alt boyutları ve aile yaşantısı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği alt boyutları arasındaki ilişki

		Fiziksel İstismar	Duygusal İstismar	Cinsel İstismar	Fiziksel İhmâl	Duygusal İhmâl	Travma Reddi	Travma
Aşırı koruyuculuk alt boyutu	Pearson Correlation	-,138	-,119	-,096	-,211	-,015	,166	-,178
	Sig. (2-tailed)	,364	,435	,530	,164	,920	,275	,242
	N	45	45	45	45	45	45	45
Demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu	Pearson Correlation	-,056	-,206	-,083	-,206	-,322*	,480**	-,308*
	Sig. (2-tailed)	,716	,174	,588	,175	,031	,001	,040
	N	45	45	45	45	45	45	45
Ev kadınlığı rolünü reddetme boyutu	Pearson Correlation	-,155	-,270	-,251	-,059	-,432**	,536**	-,410**
	Sig. (2-tailed)	,310	,073	,097	,702	,003	,000	,005
	N	45	45	45	45	45	45	45
Karı-koca geçimsizliği boyutu	Pearson Correlation	-,294*	-,312*	-,118	,106	-,169	,284	-,278
	Sig. (2-tailed)	,050	,037	,441	,489	,267	,059	,064
	N	45	45	45	45	45	45	45
Baskı-disiplin boyutu	Pearson Correlation	-,178	-,125	-,231	-,108	-,116	,387**	-,240
	Sig. (2-tailed)	,242	,414	,126	,479	,449	,009	,112
	N	45	45	45	45	45	45	45

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed). **. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ihmale maruz kaldığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, fiziksel, duygusal ya da cinsel istismara maruz kalan ergenlerin, diğer insanların kendisine verdikleri zararı diğerlerini cezalandırma isteği ile “yaralama” davranışı olarak gösterdikleri; fiziksel ya da duygusal ihmale maruz kalan ergenlerin ise hissettikleri sevgi ve ilgi eksikliğini başkalarının sahip olduğu şeylere sahip olma isteği ile “hırsızlık” davranışı olarak gösterdikleri biçiminde açıklanabilir. Benzer şekilde; Yüksel ve Gökçearslan-Çiftçi (2017) tarafından yapılan araştırmada da suçluluk ve çocukluk çağı travmasının ilişkili olduğu, çocukluk çağı travması ve suç ile ilgili çalışmaların artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır (26).

SONUÇ

Suçta sürüklenen ergenlerde çocukluk çağı travmalarını değerlendirdiği bu çalışmada, katılan ergenlerin orta düzeyde duygusal istismar ve fiziksel ihmal yaşadığı, düşük düzeyde de fiziksel ve cinsel istismar ile duygusal ihmale maruz kaldığı, başka bir ifadeyle orta düzeyde çocukluk çağı travması deneyimledikleri belirlenmiş olup, suça sürüklenmede çocukluk çağı travmalarının etkili olduğu bulgusunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca aile ortamında baskıcı-ilgisiz ebeveyn tutuma maruz kalan, okula devam edemeyen, babaları alkol alan, babaları ile iletişimin kötü olduğunu ifade eden, kalabalık ailede yaşayan, çocukluktan itibaren psikiyatrik tanıya sahip olan suça sürüklenen çocukların çocukluk çağı ruhsal travmalarını daha fazla yaşadıklarını bulunmuştur. Diğer yandan, ergenlerin sürükledikleri suç davranışı biçimleri, anneleri veya öğretmenleri ile iletişimleri, ekonomik durumları çocuklukta yaşanan travma ya da travma biçimlerini etkilememektedir. Çalışma yaklaşık bir yıllık bir takip sürecinde gerçekleşmiş olmasına karşın sadece 45 ergene ulaşılmış olması ve kontrol grubunun olmaması araştırmanın sınırlılığıdır. Benzer çalışmaların daha uzun sürede veya birden fazla kurumda yapılarak daha fazla sayıda ergene ulaşılması önerilir. Ayrıca çocukluk çağı travmalarının önlenmesi ve çocuk/ergenlerin suça sürüklenmelerinin engellenmesi ve çocuk/ergenlerin gelecekte karşımıza suçlu bireyler olarak çıkmalarının önüne geçebilmek için özellikle riskli aileler olmak üzere ebeveynlere demokratik ve eşitlikçi tutum geliştirmeye yönelik

programlar oluşturmalıdır. Bunun yanısıra, çocukların travma yaşamamaları amacıyla alınabilecek çevresel önlemler ve etkili aile içi iletişim üzerine ebeveynlere düzenli, planlı ve kapsamlı eğitimler verilmesi önerilir.

Yazışma adresi: Dr. Öğr. Üyesi Nalan Gördeles Beşer, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü/Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Niğde nalanbeser@hotmail.com

---

*Bu araştırmanın özeti V. Uluslararası IX. Ulusal Psikiyatri Hemşireleri Kongresinde sözel sunum olarak sunulmuştur. Özet dergiye yayın olarak gönderilmeden kongreye gönderilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük. Basım 549, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2005, s.2200.
2. Resmi Gazete (2005) 15 Temmuz 2005 Tarihli, 25876 Türk Ceza Kanunu (Kanun No: 5395) <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> ET: 03.07.2005.
3. Balcıoğlu İ. Suç, Göç ve Çocuklar Şiddet ve Toplum. İstanbul, Bilge Yayınları, 2001.
4. Basut E, Erden G. Suça yönelen ve suça yönelmeyen ergenlerin stres belirtileri ve stresle başa çıkma örüntüleri yönünden incelenmesi. *Turk J Child Adolesc Mental Health* 2005;12:48-55
5. Teicher MH, Samson JA. Childhood maltreatment and psychopathology: a case for ecophenotypic variants as clinically and neurobiologically distinct subtypes. *American Journal of Psychiatry*. 2013
6. Pelendecioğlu B ve Bulut S. Çocuğa yönelik aile içi fiziksel İstismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*. 2009;9: 50-61.
7. Pérez-Fuentes G, Olfson M, Villegas L, Morcillo C, Wang S ve Blanco C. Prevalence and correlates of child sexual abuse: a national study. *Comprehensive Psychiatry*, 2012;54:16-27.
8. Özen Ş, Antar S, Özkan M. Çocukluk çağı travmalarının umutsuzluk, sigara ve alkol kullanımı üzerine etkisi; son sınıf üniversite öğrencilerini inceleyen bir çalışma. *Düşünen Adam Dergisi* 2007;20:79-87.
9. Heim C, Nemeroff CB. The role of childhood trauma in the neurobiology of mood and anxiety disorders: preclinical and clinical studies. *Biological psychiatry*. 2001;49:1023-39.
10. Van der Vegt EJ, Tieman W, van der Ende J, Ferdinand RF, Verhulst FC, Tiemeier H. Impact of early childhood adversities on adult psychiatric disorders. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*. 2009;44:724-31.
11. Fergusson DM, Boden JM, Horwood LJ. Exposure to childhood sexual and physical abuse and adjustment in early adulthood. *Child Abuse & Neglect*. 2008;32:607-19.
12. Pelcovitz D, Kaplan SJ, Ellenberg A, Labruna V, Salzinger S, Mandel F ve Weiner M. Adolescent physical abuse: age at time of abuse and adolescent perception of family functioning. *Journal of Family Violence*, 2000;15:375-389.
13. Aksoy A, Ögel K . Kendine zarar verme davranışı. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2003;4:226-236.
14. Afşin R, Öğretir Özçelik A.D. Suça sürüklenen çocuklar ile sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne baba tutumları ile ebeveyn bağlanma stillerinin karşılaştırılarak incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2018;17:384-400.
15. Haapasalo, J. & Pokelo, E. . Child rearing and child abuse antecedents of criminality. *Agression and Violent Behavior*, 1999;4:107-127.
16. Şar V, Öztürk E., İkikardeş E. Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*. 2012;32:1054-6
17. Oner, N. Türkiyede kullanılan psikolojik testlerden örnekler: Bir başvuru kaynağı (2. Baskı) Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi. İstanbul, 2006
18. Türkiye İstatistik Kurumu haber Bülteni. [www. tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr). Erişim: Kasım, 5, 2018.
19. Bilaç Ö., Şentürk Pılan B., Orhon Z., Bayrak A. Suça sürüklenen çocukların suç ve tanı dağılımlarının incelenmesi: kesitsel bir araştırma. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 2014;21 :115-122
20. Akduman GG, Akduman B, Cantürk G. Ergen suçluluğunda bazı kişisel ve ailesel özelliklerin incelenmesi. *Türk Ped Arş* .2007;42:156-61.
21. Cuervo K, Villanueva L, González F, Carrión C, et al. Characteristics of young offenders depending on the type of crime. *Psychosoc Interv*. 2015;24 9-15.
22. Kamer VK. Çocukların Suça sürüklenmesine neden olan faktörlerle ilgili sosyolojik teoriler. *TAAD*. 2013;4:219-238
23. Güloğlu B., Kararımak Ö, Emiral E. Çocukluk çağı travmalarının tinsellik ve affetme üzerindeki rolü. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2016;17:309-316.
24. Avcı M. Tutuklu çocuklar üzerine bir araştırma: çocukların suça yönelmesinde etkili olan toplumsal nedenler ve çözüm önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sos. Bilim. Enstitüsü Derg*. 2008;11
25. Cömert Ö, Sevim Y. Çocuk ve suç ilişkisinin sosyolojik suç kuramları ile İncelenmesi. *BEÜ SBE Derg*. 2017;6:29-40
26. Yüksel M, Gökçeşlan Çifçi E. Yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TAAD*. 2017;7:57-85
27. Dziuba-Leatherman J, Finkelhor D. How does receiving information about sexual abuse influence boys' perceptions of their risk?. *Child Abuse Negl* 1994;18:557-68.
28. Currie J, Tekin E. Does Child Abuse Cause Crime? *Nber Working Paper Series, Paper No: 2063*. Germany: 2006. p.61.
29. Erdener E., Vygotsky'nin düşünce ve dil gelişimi üzerine görüşleri: Piaget'e eleştirel bir bakış. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2009;7: 85-103
30. Koçak U, Alpaslan .H, Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin soyodemografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. *Adli Tıp Bülteni*. 2015;20:27-33.
31. Alpaslan A.H, Çocukluk döneminde cinsel istismar. *Kocatepe Tıp dergisi*. 2014;15:194-201
32. Pinera-Lucatero AG, Trujillo-Hernander B, Millian-Guerro RO, Vasques C. Prevalence of childhood sexual abuse among Mexican adolescent. *Childcare Health Dev*. 2008;35:184-190
33. Çengel Kültür E, Çuhadoroğlu Çetin F, Gökler B., Demografic and clinical features of child abuse and neglect cases. *Turk J Pediatr* 2007;49:256-260